

برنامه راهبردی مسئولیت اجتماعی (ارتباط با جامعه و صنعت) - پژوهشکده تحقیق و توسعه

علوم انسانی (سمت)

- ۱- مقدمه ۱
- ۲- ارتباط با جامعه و صنعت در چارچوب مسئولیت اجتماعی ۲
- ۳- رویکرد پژوهشکده سمت در تدوین برنامه راهبردی مسئولیت اجتماعی ۳
- ۴- اهداف کلان و عملیاتی پژوهشکده سمت در زمینه مسئولیت اجتماعی ۶
- ۴-۱- هدف کلان سازمان ۶
- ۴-۲- اهداف عملیاتی ۶

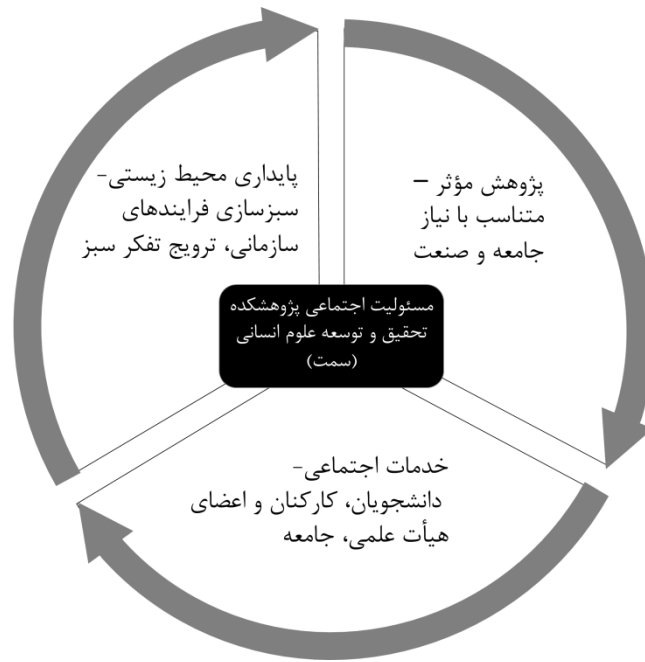
۱- مقدمه

مطابق اظهارات اندیشمندان در حوزه مدیریت، اگر سازمانی بخواهد فضایی کارآمد و سالم برای ارائه عملکرد در آینده فراهم سازد، باید در راستای تضمین حیات بلندمدت خود و رقابت‌پذیری گام بردارد. مشروعیت یک سازمان که برای بقاء آن حیاتی است از طریق سازگاری با مقررات نهادینه‌شده پی‌گیری می‌شود. مسئولیت اجتماعی ابزاری راهبردی برای بهبود رقابت‌پذیری و تضمین مشروعیت سازمان است. تعهد به مسئولیت اجتماعی به‌طور روزافزون در عرصه عمومی مورد مطالبه است. بنابراین مسئولیت اجتماعی به سازمان در ساخت هویت اجتماعی و مشروعیت در عرصه عمومی کمک می‌کند. همچنین در شرایط کنونی، ایفای نقش مسئولیت اجتماعی عامل تمییز یک سازمان از دیگر سازمان‌های رقیب است. در فضای رقابتی به‌وجود آمده و در حال رشد در مقیاس‌های ملی و بین‌المللی اقدام به ایفای نقش مسئولیت اجتماعی به‌عنوان یک مزیت رقابتی برای مؤسسات آموزش عالی به‌شمار می‌رود.

ایفای نقش مسئولیت اجتماعی و ارتباط مؤثر با جامعه و صنعت با اهداف کلان پژوهشکده سمت به عنوان یک سازمان پژوهشی در حوزه علوم انسانی هم‌خوانی دارد. از دیدگاه همکاری با جامعه و صنعت، راهبردهای کلان پژوهشکده را می‌توان در سه حوزه پژوهش، ارائه خدمات اجتماعی و تلاش در راستای پایداری محیط‌زیست جای داد. پژوهش علمی از مسئولیت‌های اعضای هیأت علمی به‌شمار می‌رود. اقدامات پژوهشکده سمت در راستای پایداری و بهبود کیفیت محیط‌زیست شامل اقدامات در درون و بیرون از سازمان می‌شود. پژوهشکده سمت به عنوان یک سازمان دوستدار محیط‌زیست از همه امکانات خود در راستای ارتقای اخلاق و فرهنگ محیط‌زیستی دانشجویان استفاده می‌کند و در این زمینه خود را موظف می‌داند. خدمات اجتماعی به فعالیت‌های پژوهشکده به‌ویژه در زمینه حمایت از توسعه اجتماعی اقتصادی و ارتقاء حس مسئولیت اجتماعی در جامعه اشاره دارد. با وجود این، لازم است به‌منظور انسجام‌بخشی به اقدامات و ایفای مؤثر و نظام‌مند مسئولیت اجتماعی برنامه راهبری سازمان در این زمینه تدوین شود. در این راستا نوشته پیش رو سعی دارد ضمن شفاف‌سازی رویکرد پژوهشکده سمت به مبحث ارتباط با جامعه و صنعت، برنامه راهبری و اهداف خود را در این زمینه مدون سازد.

۲- ارتباط با جامعه و صنعت در چارچوب مسئولیت اجتماعی

مسئولیت اجتماعی پژوهشکده سمت به این معنی است که این سازمان علاوه بر وظایف قانونی، با تکیه بر نیروی انسانی و امکانات سازمانی خود در راستای رفاه جامعه، پایداری محیط‌زیست، توسعه اقتصادی اجتماعی و ایجاد خیر عمومی در سطح محلی و ملی گام بردارد. با این دیدگاه، سازمان در فرایند پژوهش و انتشار محتوای آموزشی علوم انسانی نه‌تنها لازم است معیارهای تولید و نشر دانش را مد نظر داشته باشد بلکه باید به کارایی اقتصادی، توسعه اجتماعی و حفاظت محیط‌زیست نیز توجه کند. بر این اساس می‌توان گفت ارتباط با جامعه و صنعت در چارچوب برنامه مسئولیت اجتماعی جای می‌گیرد و جزئی از مسئولیت اجتماعی به‌شمار می‌رود. در شکل ۱ مدل مفهومی پژوهشکده سمت برای ارتباط با جامعه و صنعت در قالب مسئولیت اجتماعی ارائه شده است.

شکل ۱: مدل مفهومی مسئولیت اجتماعی پژوهشگاه سمت

۳- رویکرد پژوهشگاه سمت در تدوین برنامه راهبردی مسئولیت اجتماعی

ذی‌نفع‌مداری رویکرد مناسبی است که می‌توان از آن در تدوین برنامه مسئولیت اجتماعی پژوهشگاه بهره برد. مسئولیت‌پذیری در قبال ذی‌نفعان در بلند مدت منجر به تقویت مزیت‌های رقابتی و بهبود عملکرد سازمان می‌شود. در این زمینه ایفای نقش مسئولیت اجتماعی سازمان در بلند مدت از یک سو منجر به ایجاد خیر عمومی برای ذی‌نفعان می‌شود و از سوی دیگر عامل بهبود اعتبار سازمان در مقیاس محلی و ملی است.

با این دیدگاه، اولین گام در تدوین برنامه عملیاتی سازمان در زمینه مسئولیت اجتماعی، شناسایی ذی‌نفعان سازمان است. اقدامات عملیاتی سازمان گسترده وسیعی از ذی‌نفعان را در بر می‌گیرد. کارکنان و اعضای هیأت علمی در پژوهشگاه سمت مأموریت تولید و نشر محتوای آموزشی و پژوهشی را در رشته‌های علوم انسانی برای دانشجویان این حوزه بر عهده دارند. اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها همچنین تحقیقاتی را به صورت برون سپاری برای سازمان انجام می‌دهند. در این میان سازمان برای تداوم اقدامات روزمره و توسعه ظرفیت‌های پژوهشی به منابع مالی مطمئن از جانب دولت یا دیگر بخش‌های مرتبط نیاز دارد. از منظر

مدیریتی، سازمان از طریق عرضه منابع و خدمات به تأمین رفاه کارکنان و اعضای هیأت علمی خود می‌پردازند. همچنین سازمان باید مراقب پیامدهای محیط‌زیستی اقدامات خود باشد و در راستای بهبود پایداری محیط‌زیستی و رفاه جامعه از طریق ارائه خدمات گام بردارد. علاوه بر این پژوهشکده سمت با هدف کمک به توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی در جامعه با دیگر مؤسسات آموزش عالی و پژوهشکده‌ها همکاری دارد. بر این اساس ذی‌نفعان اصلی این سازمان شامل: دولت، جامعه، صنعت، دانشجویان، کارکنان و اعضای هیأت علمی و محیط‌زیست می‌شود.

دانشجویان: این گروه شامل دانشجویان در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری هستند. دانشجویان کارشناسی قسمت عمده جمعیت دانشجویی را تشکیل می‌دهند. پژوهشکده سمت به‌واسطه تولید محتوای آموزشی در حوزه علوم انسانی با دانشجویان ارتباط مستقیم دارد. در اولین نگاه، تربیت نیروی انسانی کارآمد و مسئولیت‌پذیر در امور اجتماعی و پایداری محیط‌زیست تا حد زیادی از کیفیت محتوای آموزشی تأثیر می‌پذیرد. مسئولیت اجتماعی در قبال دانشجویان نشان‌دهنده تعهد پژوهشکده به دانشجویان است که تا حد زیادی از طریق فراهم‌سازی محتوای آموزشی با کیفیت و مبتنی بر فناوری‌های روز پیگیری می‌شود. همچنین سازمان می‌تواند در مواقعی از سال تولیدات آموزشی خود را در راستای بهره‌مندی عادلانه دانشجویان از محتوای آموزشی با تخفیفات ویژه عرضه کند.

کارکنان و اعضای هیأت علمی: سازمان برای تحقق مأموریت پژوهشی و حفظ فعالیت‌های روزمره به کارکنان مختلف صفی و ستادی نیاز دارد. به‌طور کلی، مسئولیت اجتماعی پژوهشکده در برابر کارکنان شامل رفتار عادلانه و بدون سوگیری‌های قومی و جنسیتی، حمایت از توسعه آموزشی کارکنان و برقراری تعادل کار و خانواده به عدالت سازمانی و حمایت در امورات کارکنان مرتبط است. مسئولیت اجتماعی سازمان الزاماتی را به وظایف کارکنان و اعضای هیأت علمی اضافه می‌کند.

محیط‌زیست: محیط بیوفیزیکی همانند دیگر ذی‌نفعان ملاحظات متعددی دارد. در درون سازمان، پایداری فضاهای سازمانی یک هدف بلند مدت است. در این راستا، سازمان باید سیاست‌های سبز را توسعه دهد و

سیستم‌های مدیریت محیط‌زیست را برای هدایت عملیات روزانه مانند صرفه‌جویی در مصرف منابع و انرژی، پیشگیری از آلودگی‌ها، پروژه‌های سبزشازی (برای مثال انتشارات دیجیتال) و غیره به‌کار گیرد. در بیرون از سازمان، انجام پژوهش‌های علمی در زمینه پایداری محیط‌زیستی شکل مهمی از همکاری سازمان با جامعه محسوب می‌شود. علاوه بر این، سازمان می‌تواند با تکیه بر پتانسیل‌ها و مأموریت خود بر ترویج تفکر سبز در سطح جامعه گام بردارد. به‌طور خلاصه، سازمان (تحت عنوان مسئولیت محیط‌زیستی) اهداف پایداری محیط‌زیستی را از طریق اقدامات سازمانی مانند اجرای سیستم‌های مدیریت محیط‌زیستی و اقدامات داوطلبانه محیط‌زیستی در ورای مقررات پیگیری می‌کند.

دولت: دولت حامی اصلی سازمان است. دولت منابع مالی و غیرمالی را برای توسعه و اداره سازمان فراهم می‌سازد. پژوهشکده سمت باید پاسخگوی سیاست‌ها و الزامات دولتی باشد. اگرچه دولت نباید به‌طور مستقیم در برنامه پژوهشی سازمان مداخله کند، اما ارتباط میان دولت و سازمان در یک چارچوب گسترده سیاستی، به‌ویژه سیاست آموزش و پژوهش نیاز به بررسی دقیق دارد. مسئولیت اجتماعی سازمان در قبال دولت از طریق توجه به برنامه‌های راهبردی و بالادستی، پاسخ به نیازها و درخواست‌ها و فراهم‌سازی شرایط بازدهی مثبت سرمایه‌گذاری‌ها در زمینه تولید محتوای مناسب برای توسعه علوم انسانی قابل انجام است.

جامعه: اقدامات مسئولیت اجتماعی پژوهشکده در قبال جامعه نشان‌دهنده تعهد داوطلبانه سازمان به بهبود کیفیت زندگی در جامعه در مقیاس ملی و محلی است. این مهم در پژوهشکده سمت از طریق اقدام به فعالیت‌های بشردوستانه و سازماندهی و حمایت از برنامه‌های آموزشی و فرهنگی در سطح جامعه قابل دستیابی است. از طرف دیگر، جامعه برای سازمان محل تأمین نیروی انسانی و میدان پژوهش است. این ارتباط متقابل میان سازمان و جامعه ارتباطی است که از طریق آن دانش تولید و زمینه برای نوآوری و کارآفرینی فراهم می‌شود.

صنعت: با توجه به این‌که پژوهشکده سمت در حوزه علوم انسانی فعالیت دارد. ارتباط این پژوهشکده با صنعت همانند نسبت علوم انسانی با تولیدات ملموس حاصل از فعالیت‌های صنعتی از پیچیدگی‌هایی برخوردار است. علوم طبیعی ابزارهای خوبی برای توسعه هستند، اما ارزیابی و اجرای طرح‌هایی که سبب

کارآمدی این ابزارها شود، وظیفه علوم انسانی است. علوم انسانی و اجتماعی از این منظر، علوم حکمرانی هستند و جوامعی که این کارکرد علوم انسانی را به فراموشی بسپارد، روی خوش نخواهد دید. علوم انسانی و اجتماعی وظیفه دارند شرایط حکمرانی خوب معطوف به توسعه پایدار را تبیین کنند. از این رو پژوهشکده سمت با تأمل عمیق در ارتباط خود با بخش صنعت و تعهد به مسئولیت اجتماعی، و همچنین توجه به نقش کلیدی علوم انسانی در توسعه جامعه، صنعت را یکی از ذی‌نفعان خود می‌داند و همکاری خود را با بخش صنعت توسعه می‌دهد.

۴- اهداف کلان و عملیاتی پژوهشکده سمت در زمینه مسئولیت اجتماعی

۴-۱- هدف کلان سازمان

تحقق مسئولیت اجتماعی سازمان از طریق اقدامات مسئولانه در حوزه‌های پژوهش، خدمات اجتماعی و پایداری محیط‌زیست.

۴-۲- اهداف عملیاتی

برای تحقق مسئولیت اجتماعی سازمان لازم است متناسب با مأموریت پژوهشکده سمت (به عنوان یک مؤسسه پژوهشی و ترویجی) اهداف عملیاتی مشخص شود. همچنین تدوین گزارش با عنوان «گزارش مسئولیت اجتماعی سازمان سمت» و متناسب با اهداف عملیاتی به صورت دوره‌ای ضرورت دارد. مطابق با رویکرد ذی‌نفع‌مداری برای تدوین برنامه مسئولیت اجتماعی، اهداف عملیاتی سازمان در زمینه مسئولیت اجتماعی باید تمامی ذی‌نفعان را پوشش دهد. بر این اساس در جدول ۱ چگونگی ارتباط ذی‌نفعان مختلف پژوهشکده سمت و حوزه‌های راهبردی آن برای برای ایفای نقش مسئولیت اجتماعی مشخص شده است.

جدول ۱: ماتریس ارتباط حوزه‌های راهبردی پژوهشکده سمت (در زمینه ایفای نقش مسئولیت اجتماعی) با ذی‌نفعان

ذی‌نفعان / راهبرد	پژوهش	خدمات اجتماعی	پایداری محیط‌زیستی
دانشجویان		✓	✓
کارکنان و اعضای هیأت علمی	✓	✓	✓
محیط‌زیست	✓		✓
دولت	✓		
جامعه		✓	✓
صنعت	✓		✓

با توجه به ذی‌نفعان سازمان، حوزه‌های راهبردی و مبانی مطرح شده در زمینه ایفای نقش مسئولیت اجتماعی، اهداف عملیاتی سازمان سمت برای بهبود همکاری و ارتباط مؤثر با جامعه و صنعت از طریق موارد زیر پیگیری می‌شود:

- همکاری با صنایع در حوزه‌های مرتبط با علوم انسانی
- تقویت اخلاق و فرهنگ محیط زیستی دانشجویان از طریق فراهم‌سازی و نشر محتوای آموزشی مؤثر
- تعهد به ایجاد خیر عمومی در فرایند پژوهش و نشر محتوای آموزشی برای دانشجویان و جامعه
- پیش‌بینی و فراهم‌سازی زمینه برای اقدامات داوطلبانه و بشر دوستانه کارکنان و اعضای هیأت علمی
- اعزام اعضای هیأت علمی به بخش صنعت در قالب فرصت مطالعاتی
- تعهد به اخلاق سازمانی در زمان اعطای پست‌های سازمانی و مقابله با تبعیض جنسیتی و نژادی
- اهتمام به آموزش نیروی انسانی در درون سازمان
- بهبود سطح رضایت کارکنان و اعضای هیأت علمی
- مشارکت در برگزاری همایش‌های ملی و منطقه‌ای مؤثر در توسعه اجتماعی، اقتصادی و محیط‌زیستی
- ترویج مفاهیم اخلاقی و فرهنگی در میان کارکنان و اعضای هیأت علمی
- اجرای پروژه‌های پژوهشی متناسب با نیاز جامعه در حوزه علوم انسانی

- نشر محتوای مورد نیاز جامعه در موضوعات اجتماعی و محیط‌زیستی به صورت خیرخواهانه
- کاهش مصرف انرژی و آب در فضاهای سازمانی
- کاهش مصرف کاغذ در فرایندهای اداری سازمان و تقویت انتشارات دیجیتال در سطح جامعه
- همکاری پژوهشی با سازمان‌ها و مؤسسات محیط‌زیستی